

సమయం ఉదయం పదిగంటలు కానస్తోంది
 అపీసుకి వెళ్లడానికి సిద్ధం అయిన పాపనరావు
 చెప్పులు తోడుక్కుని వీటి గుమ్మం దగ్గరకి వచ్చాడు
 తమ ఇంటి ముందే అగిపోయి, రోడ్డు పక్కన
 నిలబడ్డ చంద్రమౌళి కనిపించగానే ఏదో సందేహం
 వచ్చి మెట్టు దిగాడు వీటి వైపు వున్న తమ బెడ్రూం
 కిటికీ వైపు చూశాడు అతని ఊహ అబద్ధం కాలేదు
 కిటికీ తెర తొలగించి అక్కడే నిలబడి వుంది అతని
 కూతురు సుహాసిని పాపనరావు కళ్లలో నిప్పులు
 కురిశాయి

సుహా 'అంటూ అరిచాడు కోపంగా
 సుహాసిని అక్కడ నుంచి తప్పుకుంది కిటికీ తెర
 పడింది

రోడ్డు మీద చంద్రమౌళి గబగబా అడుగులు
 వెయ్యసాగాడు

వెంటనే రోడ్డు మీదకు వచ్చిన పాపనరావు
 చంద్రమౌళీ అంటూ పిలిచాడు బెరుగ్గా
 చంద్రమౌళి ఆగేడు

నీకు ఇదేమన్నా బాగుందిటోయ్? కొంచెం
 కోపంగా అన్నాడు పాపనరావు

క్షమించండి నాగ్ నేను పాడుబుద్ధితో అక్కడ
 ఆగలేదు ఆమెను పెళ్లి చేసుకుందుకు నేను
 అరాట పడుతున్నానన్న విషయం మీకు తెలియనిది
 కాదు ఆమెను చూడకుండా వుండలేను కానీ మీరు
 అంగీకరించక

చంద్రమౌళి మాటలు పూర్తి కాకుండానే
 పాపనరావు అందుకున్నాడు

అవునయ్యా! అంగీకరించను సాంప్రదాయాలు,
 కట్టుబాట్లు అనేవి పాటించాలి

కానీ ఆ సాంప్రదాయాలు, కట్టుబాట్లు
 కన్నీడుకి కారణం అవుతున్నప్పుడు వాటిని
 -వట్టించుకోకూడదని నా ఉద్దేశ్యం అన్నాడు
 పాపనరావుతో చంద్రమౌళి

మన ఉద్దేశాలు ఉత్తర, దక్షిణ ద్వీపాలు,
 అటువంటప్పుడు ఇక మాట్లాడటం అనవసరం
 అది కూడా ఇలా రోడ్డు మీద నడుస్తూ దయచేసి
 ఇకముందు మా ఇంటి దగ్గర ఆగకు నాకు కోపం
 తెప్పించకు తర్వాత వచ్చే అనర్థాలకు నేను
 బాధ్యుడిని కాను అంటూ బెదిరించాడు
 పాపనరావు

చంద్రమౌళి మాట్లాడలేదు వదిలడిగా

అడుగులు వేసుకుంటూ వెళ్లిపోయేడు

చంద్రమౌళి వంక కోపంగా చూసి పళ్లు
 నూరుకున్నాడు

'ఇందులో తప్పు సుహాసినిది కూడా ఉంది
 ముందు ఆమెను అదుపులో పెట్టాలి భర్తవోయిన
 ఆడది ఇలా ప్రవర్తించడం ఎంత
 తప్పు! అనుకున్నాడు

సాయంత్రం ఇంటికి వెళ్లాకా సుహాసిని బాధపడ్డా

ముసుగు

పాలకుల ప్రవేలన

సరే ఆమెను గట్టిగా మందలించాలి
 ఆ రోజు ఆఫీసులో అన్యమనస్కంగానే గడిపాడు
 ఆ సాయంత్రం ఇంటికి వెళ్లగానే అతన్ని చూసి
 సుహాసిని లోపలకు వెళ్లి గ్లాసుతో మంచినీళ్ళు
 తెచ్చి ఇచ్చింది అది ఆమెకు అలవాటు ఆ పని
 అడక్కుండానే చేస్తుంది

ఆమె ఇచ్చిన గ్లాసు అందుకుని దాన్ని ఖాళీ
 చేశాడు, అంతగా దాహం వెయ్యకపోయినా.

ఆమె ముఖంలోకి చూసినా అతని కోపం అంతా
 నీరు కారిపోయింది.

బాధగా కుప్పిలో కళ్ళు మూసుకుని కూర్చున్నాడు.

సుహాసిని ఆమె వయసు ఎంత? ఇరవై
 రెండు! ఉన్నంతలో లోటు లేకుండా పెళ్లి చేశాడు
 కానీ ఆమె భర్తతో కాపురం చెయ్యకుండానే ఆమె
 వసువు, కుంకుమలకు దూరం అయ్యింది ...
 భగవంతుడు ఎంత నిర్ణయుడు!

పెళ్లి జరిగిన వెంటనే ఆ అబ్బాయికి ఎక్కడో నెల
 రోజుల ట్రైనింగ్ వుండటం అది అయ్యాకా కాపురం
 పెడతానన్నాడు కానీ ఆ నెల రోజులూ
 పూర్తికాకుండానే ఒక రోడ్డు ప్రమాదంలో
 మరణించాడు

కుంకుమ బొట్టుతో తళ తళ లాడుతుండే ఆమె
 ముఖం జోని పోయింది వుట్టిడు బాధ, కొండంత
 నిరాశ ఆమెను చుట్టుముట్టాయి నిర్దిష్టంగా ఆ
 నాలుగు గోడల మధ్య రోజులు గడుపుతోంది

ఆమెకు మళ్ళీ పెళ్లి చెయ్యమని ఒకరిద్దరు
 మిత్రులు సలహా చెప్పారు కానీ ఆ ఆలోచనను
 సమర్థించలేకపోయాడు తను .

ఎంత తప్పు అది! ఆమె అదృష్టం అంతే అని
 తను సరిపెట్టుకుపోవాలి కానీ ఆమెకు
 వునర్దివాహం చెయ్యడమా? నలుగురూ
 ఏమంటారు? తనని వెలి వేసనట్లు చూడరూ?
 ఆమెను చూస్తుంటే బాధ కలుగుతుండన్న మాట
 నిజమే కానీ ఆమెకు వునర్దివాహం చెయ్యడానికి
 సమ్మతించలేకపోతున్నాడు ఆమెను
 చేసుకుందుకు చంద్రమౌళి నిర్దంగా వున్నా!

అతని బుజం మీద చెయ్యి పడింది కళ్ళు విప్పి
 చూశాడు అతని బాధ్య సీత

ఏమండీ అలా వున్నారూ? వంట్లో బాగాలేదా?
 అంది

'అబ్బే బాగానే వుంది అన్నాడు
 బట్టలు మార్చుకుందుకు లోపలకు వెళ్లాడు
 కర్నెన్ గుడ్డ మీద ఏదో వుప్పుల దిజైనను కుడుతోంది
 సుహాసిని

"అమ్మా సుహాసిని నీ బాధ నాకు తెలుసమ్మా!
 కానీ సంఘాన్ని ఎదిరించలేని పిరికితనం నాది
 నువ్వూ ఏ తప్పు చెయ్యవన్న నమ్మకం నాకు వుంది
 అయినా ఆ చంద్రమౌళిని మరిచిపో తట్టి
 అన్నాడు పాపనరావు.

సుహాసిని కళ్ళు ఎత్తి చూసింది. ఆమె కళ్ళలో
 నీళ్ళు.

ఇక అక్కడ వుండలేక బయటకు వెళ్లిపోయాడు
 పాపనరావు

సుహాసిని ఆలోచనలలో చంద్రమౌళి
 చంద్రమౌళి సుహాసినికి కాళేశీలో స్నేహితుడు
 ఆమెను ఎంతగానో ఆరాధించేవాడు ఆమెను పెళ్లి
 చేసుకోవాలని ఆనుకున్నాడు కానీ సుహాసినికి పెళ్లి
 నిశ్చయం జరిగినప్పుడు, ఆ పెళ్లి
 జరిగిపోతున్నప్పుడు చేతకానివాడిలా చేతులు
 ముడుచుకుని కూర్చోవలసి వచ్చింది అందుకు
 కారణం అప్పట్లో అతను నిరుద్యోగపు వాడి కొరల్లో
 చిక్కుకుపోయినందువల్ల అక్కడికి డైర్యం చేసి
 అతను ఒక రోజు పాపనరావు గారిని కలిసేడు
 నిరుద్యోగికి తన కూతుర్ని ఇయ్యనని ఆయన
 భిచ్చితంగా చెప్పేవారు కొన్ని రోజులు వేచి
 ఉండమనీ, ఈలోగా ఎంత చిన్నదైనా ఒక ఉద్యోగం
 సంపాదించుకుంటాననీ బేలగా బ్రతిమాలాడు
 చంద్రమౌళి

వేళాకోళంగా నవ్విన పాపనరావు!

"బాగుండోయ్ నీ వ్యవహారం నీ ఉద్యోగం కోసం
 నా కూతురికి పెళ్లి చెయ్యకుండా ఆవు చెయ్యనా?
 మా అమ్మాయిని మరిచిపో ఇదేం జరిగేవ్యవహారం
 కాదు బంగారంలాంటి సంబంధం దొరికింది దీన్ని
 వదులుకోవడం మూర్ఖత్వమే అన్నాడు దాంతో
 ఇక ఏమీ చెయ్యలేనని గ్రహించిన చంద్రమౌళి,
 మనసు రాయి చేసుకుని, సుహాసినికి నచ్చ వెప్పి
 ఆమె పెళ్లి రోజున ఆ ఉార్లో ఉండకుండా
 వెళ్లిపోయేడు

సుహాసిని పెళ్లి జరిగిపోయింది ఆ తర్వాత
 జరగకూడనిది కూడా జరిగిపోయింది ఇప్పుడు
 ఉద్యోగంను దైన చంద్రమౌళి సుహాసినికి జరిగిన
 అన్యాయానికి చాలా బాధపడ్డాడు మనసు పొరలలో
 ఆమె పైన ఇంకా ప్రేమ వుండటంతో ఆమెను పెళ్లి

చేసుకుందుకు నిర్ణవడ్డాడు సుహాసినికి కూడా
 అతన్ని పెళ్లి చేసుకోవాలన్న వాంఛ ఉంది
 కానీ ఇందుకు అడ్డు పాపనరావు
 పాపనరావు అభ్యంతరానికి కారణాలు
 సాంప్రదాయాలు

ఎంత ఘోరం!
 సుహాసిని మానంగా రోదిస్తుంది చంద్రమౌళి
 ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడు పాపనరావు గారికి
 నచ్చచెప్పడం కోసం

భగవంతుడు ఏం రాశిపెట్టాడో సుహాసిని నుదుట
 చిన్నగా నిట్టూర్చింది సుహాసిని

* * * * *
 రెండు రోజులు గడిచేకా ఒక సాయంత్రం డైర్యం
 చేసి చంద్రమౌళి పాపనరావు గారి ఇంటికి వచ్చి
 అయన్ని కలిసేడు

నమస్కారం 'అన్నాడు మర్యాదగా
 అతన్ని చూడగానే అయిష్టంగా సుదురు
 చిట్టించాడు పాపనరావు

ఎందుకు వచ్చావు?
 మీతో కొంచెం మాట్లాడాలని
 ఆ విషయమేగా

అవును సార్ ఇంట్లో వాళ్ల పొరు
 ఎక్కువైపోయింది, పెళ్లి చేసుకోమని ఇన్నాళ్లూ
 ఏదో రకంగా పంక పెట్టి నెట్టుకు వస్తున్నాను
 ఇకముందు కుదరదని తోస్తోంది అందుకే మిమ్మల్ని
 మరొకసారి అడగాలని వచ్చాను సుహాసినిని
 అంటూ అగిపోయేడు చంద్రమౌళి

మాట్లాడలేదు పాపనరావు
 ఇప్పుడు నేను ఉద్యోగంను ఉడిని సార్ వచ్చేందు
 వందల ఊతం

అవునయ్యా! నీకేం తక్కువ? అందుకే మరొక
 అమ్మాయిని పోయిగా పెళ్లిచేసుకో అన్నాడు

పాపనరావు తెలిగ్గా

అమ్మాయి దొరక్క నేను ఇంతగా అపస్వపడటం లేదండీ మీ అమ్మాయిలాంటి అమ్మాయి దొరక్క కనుక ఇంతగా మీ చుట్టూ తిరగవలసి వస్తోంది సుహాసని అంటే ఈనాటికీ కూడా నాలో అమితమైన ప్రేమానురాగాలు ఉన్నాయి దయచేసి అందుకో

చూడు చంద్రవకౌళి! ఒక విధవను వివాహం చేసుకుందుకు ముందుకు వచ్చిన నీ సంస్కారాన్నీ మంచి మనసునీ అభినందిస్తున్నాను కానీ నిప్పులాంటి వంశంలో పుట్టి, సాంప్రదాయాలు ఊపిరిగా బ్రతుకుతున్న నేను నా కూతురికి వివాహం చెయ్యలేను మా బామ్మగారి చెల్లెలుకి భర్త పోయినప్పుడు వయసు ఎనిమిది సంవత్సరాలు అమె మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోలేదే! భర్త శవం ఇంటి ముందు వుంటే అమె చింత గింజలు ఆడుకుంది పెద్దవాళ్ళు మందలించి అమెను ఏదవమని చెప్పారు అన్నాడు పాపనరావు

ఆ రోజులు వేరు కదా! చంద్రవకౌళి అన్నాడు

అన్ని రోజులూ ఒక్కటే ఆ రోజుల్లోనూ సూర్యుడు తూర్పున ఉదయించేవాడు ఇప్పుడూ అంతే

నిట్టూర్చాడు చంద్రవకౌళి

'మీకు నచ్చ చెప్పడం నాకు చేతకాదు నా అదృష్టం ఇంతే అనుకుంటాను వస్తాను అంటూ లేచి వెళ్ళిపోయేడు

లోపల్పించి ఈ సంభాషణ అంతా వింటున్న సుహాసనికీ బాధ ఆగలేదు గుమ్మం ముందుకు వచ్చిన అదృష్టం తిరిగి వెళ్ళిపోవడం అమెకు నచ్చలేదు కానీ ఏంచెయ్యగలదు? ఆ మొండి తండ్రిని ఎలా ఒప్పించగలదు? బేలగా తల్లి వైపు చూసింది కూతరు చూపులు అర్థం చేసుకుని భర్తకు సమీపించింది సీత

'ఇద్దరికీ ఇష్టం అయినప్పుడు మనం కాదనకూడదు మన అమ్మాయిని ఈ స్థితిలో కూడా పెళ్ళి చేసుకోగల అబ్బాయి దొరక్కడం ఒక రకంగా అదృష్టం 'అంది సీత

'అతను వెళ్ళాకా నువ్వు మొదలుపెట్టావా? కోపంగా అన్నాడు పాపనరావు

అది కాదండీ! మీరే ఆలోచించండి వాళ్ళిద్దరూ కూడా మనపై గౌరవం వుంచి ఇలా ప్రాధేయపడుతున్నారు మీరు అంగీకరించలేదని చెప్పి స్వతంత్రించి ఇద్దరూ ఒకటైతే మన మర్యాద విముంటుంది?

పాపనరావు కళ్ళలో నిప్పులు కురిశాయి

వాళ్ళకు ఆ ఉద్దేశ్యం లేకపోయినా నువ్వు కలగచేస్తున్నావు ఒకవేళ అలాగే జరిగితే కటుంబ గౌరవం మంట కలిపినందుకు దాన్ని కట్టి తో వదిలి చంపి జైలుకు వెళ్తాను అన్నాడు పాపనరావు
అమాటలకు బిదిరిపోయింది సీత
లోపల్పించి సుహాసని మౌనంగా రోదించింది

ముసుగు

విసురుగా లేచి, తనకు కోపం వచ్చిన సంగతి తెలియపరచడానికి అన్నట్లు తలుపులు శబ్దం వచ్చేలా మూసి బయటకు వెళ్ళిపోయేడు పాపనరావు

నిరాశగా కూలబడిపోయింది సీత

* * * * *
ఆ రోజు ఆదివారం సాయంత్రం పూట వీధి వైపు గార్డెన్లో కూర్చుని ఏదో పుస్తకం చదువుకుంటున్నాడు పాపనరావు

"పాపనరావు ఎవరో పిల్చారు తల ఎత్తి చూశాడు

నన్ను గుర్తుపట్టలేదుట్రా? అంటూ దగ్గరకు వచ్చాడు ఆ వ్యక్తి

అతని ముఖంలోకి పరీక్షగా చూస్తూ ఆలోచించేడు పాపనరావు

'మీరు మీరు

"మీరు ఏమిట్రా నీ ముఖం? నేను బాలాకీని అన్నాడు అతను

అప్పుడు గుర్తు వచ్చింది పాపనరావుకి

అవును బాలాకీ " అన్నాడు తన ఘోషాలు మిశ్రుడితో చెయ్యి కలుపుతూ

అమ్మయ్య! మొత్తానికి గుర్తుపట్టావు అన్నాడు బాలాకీ ఆనందంగా

ఎక్కడనుంచి ఉడిపడ్డావు? ఎక్కడ వుంటున్నావు? నేను ఇక్కడ వున్నట్లు ఎలా తెలిసింది? అన్నాడు పాపనరావు

"అగు మరి అలా ప్రశ్నల వర్షం కురిపెస్తే తట్టుకోలేను ముందు కాసిని మంచినీళ్ళు ఇప్పించు అన్నాడు బాలాకీ

అలాగే " అంటూ స్వయంగా లేచి వెళ్ళి, గ్లాసుతో నీళ్ళు తెచ్చి ఇచ్చాడు రెండో చేత్తో మరొక కుట్టి తెచ్చాడు

"అదేమిటి? ఇంట్లో ఎవ్వరూ లేరా? అడిగేడు బాలాకీ

"ఈ ఊళ్లోనే ఉన్న తన అన్నగారి ఇంటికి వెళ్ళింది మా అవిడ మధ్యాహ్నం కాస్తోపట్టే వస్తుంది అన్నాడు పాపనరావు

"అలాగా " అంటూ మంచినీళ్ళు తాగేడు బాలాకీ

వాళ్ళిద్దరూ ఘోషూల్లో మంచి స్నేహితులు తర్వాత వేరే వేరే ఊళ్ళలో కాలేకీలో చేరారు కొన్ని రోజులు ఉత్తరాలు రాసుకున్నారు తర్వాత అపీ ఆగిపోయాయి మళ్ళీ ఇన్ని రోజులకు కలిశారు

"నేను రాజమండ్రిలో వుంటున్నాను అక్కడే ఉద్యోగం చేస్తున్నాను. నువ్వు ఇక్కడ ఈ కాకినాడలో వుంటున్న విషయం నిన్ననే తెలిసింది లేకపోతే ఇంత అలస్యం చేస్తానా నిన్ను కలుసుకుందుకు మన మిత్రుడు నిన్న నేను ఇక్కడకు వస్తున్నప్పుడు రైల్వే కలిసి

ఇక్కడే ఎక్కడో వుంటున్నావని చెప్పాడు దాంతో నిన్ను కలుసుకోవాలని ఈ కాలానికి వచ్చాను. నేమే బోర్డు చూశాను నువ్వే ఎందుకు కాకూడదని తోచింది విలవబోయేంతలో గార్డెన్లో కూర్చున్న నువ్వు కనిపించావు నీ కుది కంటి పైన వున్న పెద్ద పుట్టుమచ్చ నువ్వే మా పాపనరావు అని చెప్పింది అంతే " అన్నాడు బాలాకీ

"నీకు రైల్వే కలిసింది ఎవరు?

"అదేరా జగన్నాధం అని సన్నగా, పీలగా వుండేవాడు వాడిని మనం జగ్గు, మగ్గు అని ఏడిపించేవాళ్ళం "

పాపనరావు ఆలోచించేడు కానీ గుర్తు రాలేదు ఆ ( ) ఎవడో వుండే వుంటారు లేకపోతే బాలాకీ ఎందుకలా చెప్పాడు?

'నాకు చాలా సంతోషంగా వుంది చాలా రోజులకు కలుసుకున్నాం ' హాయిగా నవ్వేడు పాపనరావు

బాలాకీ కూడా చిరునవ్వు నవ్వేడు

"రైల్వే సెటిల్ అయ్యావా? ఎందరు పిల్లలు? ఇల్లు సొంతమేనా? అడిగేడు బాలాకీ

"ఆ ( ) లోను తీసుకుని ఇల్లు కట్టేను కొద్దికొద్దిగా తీసుకున్నాను ఒక్కతే కూతురు పెళ్ళి చేసుకుంటావు బాలాకీ అన్నాడు ఆ అని ఊరుకున్నాడు పాపనరావు ఆ తర్వాత కూతురి గురించి వివరాలు చెప్పడం ఇష్టంలేకపోయింది అతనికి భార్యతో పాటు కూతురు కూడా బయటకు వెళ్ళడం మంచిదే అయ్యింది " అనుకున్నాడు లేకపోతే అమెను పరిచయం చెయ్యవలసి వచ్చేది అమె నిధన అన్న విషయం వీడికి తెలిసిపోయి వుండేది

నీ గురించి చెప్పు' అన్నాడు పాపనరావు

చిన్నగా నిట్టూర్చేడు బాలాకీ

"ఒక కొడుకు ఒక కూతురు చేతికి అందివచ్చిన కొడుకు ఏక్కిడెంటులో చచ్చిపోయేడు వాడికి పెళ్ళి చేసిన ఏడాదికి ఈ ఘోరం జరిగింది కోడల్ని నా ఇంట్లోనే పెట్టుకున్నాను కూతురుకి పెళ్ళి చేసే పంపాను అమె సఖంగానే వుంది సమస్య కోడలితోనే "

అరెరె ఎంత కష్టం వచ్చింది! చేతికి అందివచ్చిన కొడుకు పోవడం చాలా బాధాకరమే ' అన్నాడు పాపనరావు

నా బాధ సరే ఇంట్లో కోడలు పిల్ల ముఖం చూస్తే నాకు మరింత బాధ కలుగుతుంది. పట్టుమని పాతికేళ్ళు లేవు వైద్యం ముంచుకొచ్చింది అమెకు మళ్ళీ వివాహం చెయ్యాలని తీవ్రంగా ప్రయత్నిస్తున్నాను కానీ అబ్బాయి దొరక్కదా?" నిరాశగా అన్నాడు బాలాకీ

నిజమే ఈ రోజుల్లో అంత మంచి మనసుగల యువకులు ఎక్కడ దొరుకుతారు? మామూలుగా అడవిల్ల పెళ్ళి చెయ్యడానికే వేలకొద్దీ కట్నాలు

హియ్యాలి లాంఛనాలు జరపాలి అయినా ఏవో గొంతెవ్వి కోరికలు వుండవోతాయి అలాంటిది భర్త చనిపోయిన అమ్మాయికి పెళ్లి జరగడం చాలా కష్టమే అన్నాడు పాపనరావు

'పరవా లేదు దేశం అంతా వెతికి అయినా, ఎంత కష్టపడ్డా ఎవరో ఒకర్ని పట్టుకుంటాను మళ్లీ నా కోడలు జీవితంలో నవ్వులు పండేదాకా శాంతి లేదు నాకు నా బాధ మరొక దానికి అన్నాడు బాలాజీ 'ఏమిటి?'

ఆ కోడలు పిల్ల తల్లిదండ్రుల దోరణికి నాకు ఒళ్లు మందుతుంది ఆ అమ్మాయికి మళ్లీ పెళ్లి చెయ్యవద్దంటారు సాంప్రదాయం, చట్టుబంధాలు అంటున్నారు కోడలు గురించి నేను పడుతున్న బాధలో సగం కూడా వాళ్లు కూతురు గురించి పడటం లేదు వాళ్లతో బాగా కొట్లాడాను వాళ్ల పద్ధతి తప్ప అనినచ్చ చెప్పారు కానీ వినటం లేదు మూర్ఖులు అన్నాడు కొంచెం కోపంగా బాలాజీ పాపనరావు కొంచెం ఉలిక్కిపడ్డాడు

'కొంత మంది కొన్ని ఆచార వ్యవహారాల కోసం ప్రాకులాడతారు అన్నాడు పాపనరావు 'అదే తప్ప మారుతున్న కాలంతో మనమూ మారాలి పూర్వకాలం ఆదానికి చదువు ఎందుకన్నారు ఇప్పుడు చదువుకోవడమే కాదు ఉద్యోగాలు కూడా చేస్తున్నారు నువ్వు మీ అమ్మాయికి చదువు చెప్పించావా లేదా?'

చెప్పించాను 'కరక్తు మన బామ్మలు, అమ్మమ్మలు చదువుకోలేదని మన అమ్మాయిలకు చదువు చెప్పించడం మానలేదు కదా! సతీ సహగమనం అన్న ఆచారం గతంలో వుంది ఇప్పుడు దానికి స్వస్తి చెప్పామా లేదా? అలాగే గతంలో విధవా వివాహాలు లేవుకదా అని ఇప్పుడు కూడా వుండకూడదంటే ఎలాగ? నా కోడలు కోసం నేను చింతించని క్షణం లేదు

'సాంప్రదాయాలు ఇంకా ఏదో అనబోతున్న పాపనరావుతో

రబ్బిష్ నువ్వు కూడా మా వియ్యంకుడిలాగే మాట్లాడకు ఈ సాంప్రదాయాలు అన్నవి "ముసుగు లాంటివి ఆ ముసుగులో కూర్చుంటే చుట్టూ చీకటి తప్ప మరేమీ కనిపించదు చీకటి అంటే నిరాశ, తిరోగమనం ఒక్కసారి ఆ ముసుగులోంచి బయటపడి చూస్తే కనిపించేది వెలుగు వెలుగు అంటే ఆశ, ఆభివృద్ధి, జ్ఞానం ఆ ముసుగులోంచి బయటపడనంత కాలం మనుమల్ని భగవంతుడు కూడా -రక్షించలేడు అన్నాడు బాలాజీ ఆవేశంగా

పాపనరావుకి ఎవరో చెప్పమీద కొట్టినట్లు అనిపించింది బాలాజీ మాటలు పడే పడే అతని మనసులో కదిలాయి కాఫీ తీసుకొన్నాను" అంటూ లేచి లోపలకు

వెళ్లాడు పాపనరావు బాలాజీ ఆభ్యంతరం పెడుతున్నా వినకుండా

బ్రూ కాఫీ కలుపుతున్నా అతనికి బాలాజీ మాటలు చెవిలో ధ్వనించాయి

కాఫీ అందించేడు పాపనరావు ఇంతకీ ఏ పనిమీద వచ్చావు? అడిగేడు బాలాజీని

'చెప్పాను కదా నాకు ఉన్న సమస్య ఒక్కటి అని అదే కోడలుకి సంబంధం వెతకడం ఈ ఊళ్లో ఒక కుర్రవాడు వున్నాడట అతని ఆదర్శం ఒక విధవను పెళ్లి చేసుకోవడం అట అదృష్టవశాత్తూ ఒక మధ్యవర్తి ద్వారా తెలిసింది ప్రయత్నించాలని వచ్చాను'

పాపనరావుకి సందేహం కలిగింది ఎవరబ్బాయి? అడిగేడు

ఏమో! ఈ ఊళ్లోనే ఒక భర్తపోయిన అమ్మాయిని చేసుకోవాలను కున్నాడట అందుకు కారణం ఆమెను గతంలో అతను ప్రేమించడమే ఇంకాకా నేను చెప్పిన ముసుగు లో వున్న ఆ అమ్మాయి తండ్రి అందుకు ఆభ్యంతరం చెప్పాడట దాంతో నిరాశ చెందిన ఆ అబ్బాయి ఈ ఆదర్శం పెట్టుకున్నాడట మా కోడలు పిల్ల అదృష్టవంతురాలితే ఈ సంబంధం కుదిరి పోతుంది అన్నాడు బాలాజీ

అబ్బాయి పేరు ఏమిటి?'

ఏదో వుంది మధ్యవర్తి మాత్రం చంద్రం' అని చెప్పాడు పూర్తి పేరు ఇంకేదో వుండొచ్చు సరే నేను వెళ్తాను అంటూ లేచాడు బాలాజీ

ఆగు ఏం తొందర? అన్నాడు పాపనరావు అబ్బే ఆ మధ్యవర్తి అలా ఎక్కడికో వెళ్లాడని చెప్పారు ఆయన ఇంటికి వెళ్తే నేను వచ్చి ఒక గంట కాలేదూ? ఈ పాటికి వచ్చి వుండొచ్చు ఆయన

వెళ్తాను రాజమండ్రి వెళ్లాక ఉత్తరం రాస్తాను అన్నాడు బాలాజీ

ఒక కాగితం మీద తన చిరునామా ఇచ్చేడు పాపనరావు బాలాజీ చిరునామా తీసుకున్నాడు బాలాజీ వెళ్లిపోయేడు

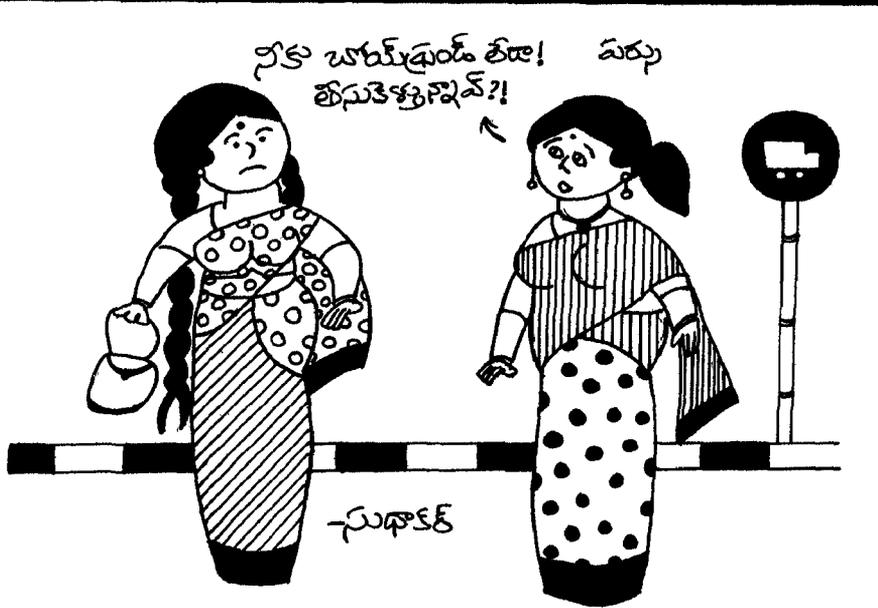
ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నాడు పాపనరావు బాలాజీ ఎంత గొప్పవాడు! కోడలుకి మళ్లీ పెళ్లి చెయ్యడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు తన కడుపున వున్నానీ కూతురికి మళ్లీ పెళ్లి చేయడానికి తను సందేహపడుతున్నాడు నిజంగా వాడు చెప్పిన 'ముసుగు'లో వున్నాడు సంఘానికి తను ఎందుకు భయపడాలి? వాళ్లు తన బాగోగులు చూస్తారా? తనకు ఎందుకంత పిరికితనం? తన కూతురు బ్రతుకు తను కాకపోతే ఇంకెవరు బాగు డేస్తారు? బాలాజీకి క్రూరాడిని వెతికే సమస్య తనకు ఆ సమస్యే లేదు ఒక రకంగా తను అదృష్టవంతుడు ఆ అదృష్టాన్ని ఆస్వాదించాలి తప్ప కాదనకూడదు అది మూర్ఖత్వమే తన కూతురు వసువు కుంకుమలతో తిరిగాలని తనకు ఉన్నా, ఏదో అర్థంలేని పిరికితనం తనని కట్టి పడేసింది ఆ బంధాల్ని తెంచుకునే బలం బాలాజీ మాటలు ఇచ్చాయి తను అలస్యం చెయ్యకుండా, చంద్రమౌళికి క్రమార్పణలు చెప్పుకుని తన కూతుర్ని కట్టబెట్టాలి

బాలాజీ ప్రయత్నిస్తున్నది కూడా ఈ చంద్రమౌళి కోసమేనా?

ఆ అలోచనలకే అతని గుండె వేగంగా కొట్టుకుంది

అదే నిజమైతే అతను తన చెయ్యి జారిపోయినట్లైనా? అలాగ జరిగితే మళ్లీ మరొక వ్యక్తిని వెతకడం తనకు సాధ్యమా?

మనిషికి స్వార్థ చింతన సహజం కనుక బాలాజీ

ఇటీవల మదరాసులో ప్రదర్శించబడిన "హరిజనగ్రామీణ" నాటకంలో ఉత్తమ నటిగా ఎన్నికై గళానాగర్ సైజీ అవార్డును ఆంధ్రప్రదేశ్ గవర్నర్ డా. శంకర్ దయా శర్మ నుండి అందుకుంటున్న శ్రీమతి కె. ఇందిరాదేవి.

కంటే ముందు తనే ఈ అపకాశం వాయుకొవారి.
 వెంటనే లేచి బట్టలు మార్చుకుని ఇల్లు తాళం పెట్టి చంద్రమౌళి ఇంటికి పరుగులాంటి నడకతో వెళ్ళాడు పావనరావు.
 అచ్చప్పశాత్రూ ... చంద్రమౌళి ఇంట్లోనే పున్నాడు.
 "మీరా! ... రండి..." అన్నాడు చంద్రమౌళి.
 ఒక గంట తర్వాత ఇల్లు చేరాడు పావనరావు.
 ధార్య కూతురు ఇంటి తలుపు చగ్గర కూర్చుని పున్నాడు.
 "ఎక్కడికి వెళ్లనని చెప్పి ... ఎక్కడకు వెళ్లారండీ? ... వాపు గంట నుంచి మీ కోసం చూస్తున్నాం..." అంది సీత.
 "చంద్రమౌళి దగ్గరకు వెళ్లాను ... సుహాసినీ పెళ్లి గురించి మాట్లాడటానికి. అతను సంతోషపడి అంగీకరించాడు. త్వరలోనే వాళ్ల పెళ్లి చేస్తాను..." అన్నాడు పావనరావు.
 తల్లీ కూతుళ్ళు ఆశ్చర్యపోయి తర్వాత అనందించారు.
 ఆ ఇంట్లో నవ్వులు పండాయి.
 * * * * *
 ఒక నెల రోజులు గడవక ముందే రిజిస్ట్రార్ ఆఫీసులో సుహాసినీ, చంద్రమౌళిల వివాహం జరిగిపోయింది. పావనరావు అంగీకారం దొరకగానే

ముసుగు

ఇక ఆలస్యం చెయ్యకుండా చంద్రమౌళి తన ఇంట్లోనే తన వివాహ ప్రసక్తి తెచ్చి సుహాసినీ గురించి చెప్పాడు. ఒక విధవను కోడలుగా తెచ్చుకుందుకు చంద్రమౌళి తల్లిచండ్రులు ముందు అంగీకరించలేదు. కానీ చంద్రమౌళి కార్యసాధకుడు. బిదిరించి బిప్పించాడు మొత్తానికి. సుహాసినీ తనవాన్ని చెసుకోగలిగినందుకు చంద్రమౌళి అనందానికి అంతులేదు. సుహాసినీ పరిస్థితి కూడా అందుకు భిన్నంగా లేదు. పెళ్లి జరిగిందన్న మాటే గానీ భర్తతో గడిపిన రోజులు మూడే. అందుకే అతనిని తెలిగ్గానో మరిచిపోగలిగింది. తనంటే ఇప్పవచ్చే చంద్రమౌళికి తననే అంకితం చేసుకుంది.
 పావనరావుకి రెండు మూడు సార్లు బాలాజీ గుర్తు వచ్చాడు, తనలో మార్పు తేగల్గిన వ్యక్తి అతనొక్కడే. మామూలు క్షేమ సమాచారాలు తెలుపుతూ రెండు ఉత్తరాలు రాశాడు. బాలాజీ జవాబు రాయలేదు.
 * * * * *
 ఆఫీసు పని మీద గుంటూరు వెళ్లవలసిన వచ్చింది పావనరావుకి. రైల్వే వెక్టండగా రైలు రాజమండ్రి స్టేషన్లో అగింది. ఆ స్టేషన్ చూడగానే బాలాజీ

గుర్తు వచ్చాడు అతనికి.
 ఒక అమ్మాయి రైలు ఎక్కి పావనరావు ముందు కూర్చుంది.
 "జాగ్రత్తగా వెళ్లు తల్లీ ... విజయవాడలో మీ ఆయన వచ్చి దింపుకుంటాడులే ... పగట ప్రయాణమే కదా అని నేను రావటంలేదు..." అంటూ ఆ అమ్మాయితో చెప్పన్నాడు ప్లాట్ ఫారం మీద నిలబడ్డ వ్యక్తి. అతని పైపు చూశాడు పావనరావు.
 ఆశ్చర్యం ... అతను బాలాజీ...
 "బాలాజీ..." అన్నాడు అభిమానంతో పావనరావు.
 "అరి సువ్వా!" అంటూ ప్రేమగా చెతులు కలిపాడు బాలాజీ.
 "అమ్మాయి! ... ఇతను నా స్నేహితుడు ... నీకు తోడుగా వుంటాడు ... అన్నాడు కూతురితో బాలాజీ. అమె పావనరావుకి నమస్కరించింది.
 "మా అమ్మాయి విజయవాడ వెళ్తోంది... దారిలో ఏదైనా అవసరం పడితే ... అన్నాడు బాలాజీ.
 "అలాగే నువ్వేం జెంగపడకు ... అన్నాడు పావనరావు.
 ఇంతలో రైలు కదిలింది. ప్లాట్ ఫారం మించి వెయ్యి ఊపాడు బాలాజీ.
 రైలు వెగం వుంజుకుని గోదావరినది దాటింది. బాలాజీతో సరిగ్గా మాట్లాడలేక పోయాడు... డైము లేకపోయింది... ఇంతకి వాడు కోడలుకి పెళ్లి చెయ్యగలిగాడో లేదో ఇంతవరకు!
 ఈ అమ్మాయిని ఆడగవచ్చు గదా!
 ఆమెతో ఏచప్పాటి మాట్లాడసాగాడు పావనరావు.
 "ఏమీ మీ పదినెకు పెళ్లి అయిందా?" అడిగేము పావనరావు.
 ఆమె ఆశ్చర్యపోయింది.
 "పదినా?" అంది.
 "మీ అన్యయ్య పోయేకా ఆమెకు వివాహం చెయ్యాలని బాగా ప్రయత్నిస్తున్నాడు కదా మీ నాన్న..."
 "మీరు ఏమంటున్నారో ఏమీ అర్థం కాలటంలేదు ... నాకు. నాకు అన్యయ్య ఏమిటి? మా నాన్నగారికి నేను ఒక్కరినే బిడ్డను..." అంది ఆమె.
 పావనరావు తల తిరిగింది.
 "నువ్వూ బాలాజీ సొంత కూతురివేనా?"
 "అవునండీ ... ఇప్పుడు రైలు ఎక్కించడానికి వచ్చిన మీ స్నేహితుడు బాలాజీ గారి సొంత కూతుర్ని. నాకు అన్నకానీ తమ్ముడు కానీ లేరు. అక్కగారి చెల్లెలు గానీ లేదు. నేను ఒకే ఒక కూతుర్ని ఆయనకు..." అంది ఆమె ఆ మాటల్ని నొక్కి పలుకుతూ.
 పావనరావు అంతా అయోమయంగా వుంది... అంటే ఆ రోజు బాలాజీ తనకు అన్నీ అబద్ధాలు చెప్పాడా? ఎందుకని?
 ఆ తర్వాత అతను ఎక్కువ మాట్లాడలేదు ఆమెతో. విజయవాడలో ఆమెని క్షేమంగా ఆమె

భర్తకు అప్పచెప్పాడు

* * *

కాకినాడ తిరిగి వచ్చాడన్న మాట గానీ వావనరావు అలోచన నిండా బాలాజీయే నిండిపోయాడు వాడు అంత ఘోరమైన అబద్ధాలు పనికట్టుకుని తన ఇంటికి వచ్చి ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చిందో ఎంత అలోచించినా అర్థంకాలేదు మనసులో రొద ప్రారంభం అయ్యింది దాన్ని భరించలేక తిన్నగా బాలాజీకో ఒక ఉత్తరం రాశాడు ఒక వారం తర్వాత బాలాజీ నుంచి జవాబు వచ్చింది చదివేడు ఆత్రంగా

"దియర్ వావనరావ్!

మా అమ్మాయి నీకు చెప్పినచేతా పచ్చి నిజం నేను నీతో అన్నీ అబద్ధాలు చెప్పాను ఒకరి కోసం ఒకరు అన్నట్లు అరాటపడుతున్న ఇద్దరు వ్యక్తుల్ని కలవడం కోసం ఈ అబద్ధాలు అడాసు అందుకోనేను ఈ అసత్యాలకు చింతించటంలేదు ఇంకా ఎవరంగా రాస్తాను

చంద్రమౌళి ఘోస్కూలు చదువు ఇక్కడే చదివాడు మా ఇంటి పక్కనే వుండేవాడు చాలా మంచివాడు కావడంతో నన్ను అకర్షించేడు అతనికి ఏ సమస్య వచ్చినా నేను తీర్చేవాడిని అందుకో నన్ను 'గురువుగారు' అంటాడు ఆ మధ్య అతను మీ అమ్మాయిని చేసుకునే ప్రయత్నంలో నీ మంచి వ్యతిరేకంగా విని నాకు ఉత్తరం రాశాడు అడుకుని ఆ అమ్మాయిని వివాహం చేసుకోవడంలో సహాయపడమని ప్రాధేయపడ్డాడు ఈ రకంగా ప్రవర్తించే కుట్రాళ్లు ఈ లోకంలో అరుదు పెళ్లి చేసుకుందుకు ఇతను సిద్ధపడ్డా భర్త దొయిన కూతురికి పెళ్లి చెయ్యడానికి సిద్ధపడని ఆ తండ్రి మీద నాకు బాగా కోపం వచ్చింది ఆ తండ్రి అడ్డా నానికి జాలి వేసింది అప్పట్లో ఆ తండ్రిని నువ్వే అన్న విషయం నాకు తెలియదు ఆ తండ్రికి నేను నచ్చ చెప్పాలి అనుకుని కాకినాడ వచ్చాను చంద్రమౌళితో కలిసి మీ ఇంటికి బయలుదేరాను దారిలో సువ్య నాకు కనిపించావు నా మిత్రుడిగా నిన్ను గుర్తుపట్టి పలకరించబోయేంతలో నువ్వే ఆ అమ్మాయి తండ్రిపని చంద్రమౌళి చెప్పాడు ఆ సమయంలో నువ్వే నన్ను చూడలేదు

ఆ విల్ల తండ్రివి నువ్వే అని తెలిశాకా ఒక పథకం

వేశాను నిన్ను ఇంటి దగ్గర కలిశాను కట్టు కథ కల్పించి పరోక్షంగా నీ మీద ప్రభావం చూపేను నువ్వే తప్పకుండా మారతావని నాకు నమ్మకం కలిగింది ఆ తర్వాత లేచి పచ్చోగాను నువ్వే నాకు తెలిసిన వాడవు కనుక వెతుక్కుంటూ వచ్చి సలహా ఇవ్వడానికి నా మనస్సు అంగీకరించక పోవడం వల్ల ఈ అంతర్కాటకం అడేను అది ఫలించినచిందని చంద్రమౌళి ఉత్తరం ద్వారా తెలుసుకుని అనందించాను తన పెళ్లికి నన్ను రమ్మని అతడు కోరేడు కానీ ఈ నాటకం అప్పుడే బయటపడటం

ఇవేమన'పద్యాల

తనువు త్రిస్థిరం - ధనం త్రిస్థిరం!
 ఇది చెప్పడంకొనా నొద్దగ్గర లక్ష్యరూపాలు
 వసులు చేసాట
 స్వేచ్ఛా?

RSW

తనువు లస్థిరమని ధనము లస్థిరమని
 తెలుపవచ్చు తాను తెలియలేడు
 ప్రాతమెఱిగి యీవి పట్టుగ నియ్యరు
 విశ్వదాభిరామ చినురవేమ.

నాకు ఇష్టంలేక రాతేడు

ఈ ఉత్తరం చదివేక నా మీద అభిమానం పెంచుకుంటావో లేక కోపంతో అసహ్యించుకొంటావో నాకు తెలియదు మొదటిది జరిగితే సంతోషిస్తాను రెండోది జరిగితే బాధపడను

ఒక విషయం గుండెల మీద చెయ్యి వేసుకుని అలోచించు జరిగిపోయిన విషాదం అనుక్షణం గుర్తు చేస్తూ, పనువుకుంకుమలకు దూరమై, నీ కళ్ల ముందు నీ కూతురు తెరుగుతూ నీ గుండెల్లో బాధాగ్ని రగుల్చుతుంటే బాగుంటుందా లేక దూరమైన పనువుకుంకుమలు తిరిగి సంపాదించుకుని, అల్లుడితో పోయిగా, మాయని

చిరునవ్వుతో కాపురం చేసుకుంటుంటే బాగుందా? జవాబు రాయి

నీ మిత్రుడు, బాలాజీ."

ఉత్తరం చదివిన వావనరావు కొంచెంసేపు అలోచించాడు

అతని పెదవులపై చిరు దరహాసం ప్రత్యక్షమైంది.

థాంక్స్ బాలాజీ! నా కళ్లు తెరిపించి నా కూతురు జీవితం బాగుపడడానికి కారణం అయ్యావు నీ మేలు మరిచిపోలేను " అనుకున్నాడు

బాలాజీకి ధన్యవాదాలు తెలుపుతూ ఉత్తరం రాయడానికి కూర్చున్నాడు వావనరావు